

MER OM LADUGÅRDEN PÅ TISSLINGE

Den gamla och unika ladugårdsfyrcanten på Tisslinge i Östuna presenterades i förra årsboken "Magazinet". Där beskrivs likheten i denna anläggning med de ladugårdar som arkitekten Carl Wijnblad presenterade i sina skrifter från 1750- och 1760-talen. Tisslinge ladugårds tillkomsttid var då fortfarande obesvarad, men bilden av dess byggnadshistoria har sedan dess klarnat åtskilligt.

Åke Nisbeth, som arbetar på Riksantikvarieämbetet och är bror till fideikommissarien, har forskat i gamla handlingar rörande Tisslinge som förvaras på Riksarkivet. Av dessa framgår bl a att löjtnant Gustav Adolf Nisbeth på 1820-talet tog upp lån för att bygga nya ekonomihus på Tisslinge. De gamla byggnaderna var då i så dåligt skick att de knappt var brukbara. I ett syneinstrument, daterat 1828, finns de då nyuppförda ekonomibyggnaderna beskrivna: "Fähus: nytt uppsatt 1827, 32 alnar långt, 14 alnar brett, 5½ alnar högt, under halmtak. Huset av utmärkt gott timmer och väl inrett, ansågs hava kostat minst 380 riksdaler". Logarna, ett körhus för tröskverkvandringen och ett halmlider beskrivs i syneinstrumentet

på ett likartat sätt med sina måttuppgifter. När detta upprättades hade då ännu inte det nya oxhuset och fårhuset uppförts, men det står att dessa "oundgängligen måste uppbyggas", vilket nog också skedde snart därefter.

Vi vet nu alltså att Carl Wijnblad inte kan vara den direkta upphovsmannen till ladugårdsanläggningen, för han hade då varit död i 50 år. Men det visar ändå att hans idéer omsider hade slagit rot. Vissa av Wijnblads förslag får väl i efterhand betraktas mer som kuriosas, men andra togs upp mer eller mindre direkt när tiden var mer mogen under senare delen av 1800-talet, när mekaniseringen inom jordbruket var inledd och sådana byggnadsmaterial som t ex cement fanns att tillgå.

Den gamla ladugårdsfyrcanten på Tisslinge åskådliggör därför ett intressant skede i lantbruksbyggnadsteknikens historia. Den visar ett övergångsskede, då gamla traditioner började ifrågasättas och i stället ersättas med ett rationellare betraktelsesätt.

Per Thunström

Rekonstruktionsförsök av ladugården på Tisslinge, ca 1830, där de olika utrymmenas ursprungliga funktioner är markerade.

1 = oxstall, 2 = fårhus, 3 = logar, 4 = körhus för oxvandring, 5 = tröskverk, 6 = halmlider, 7 = portlider, 8 = fähus, 9 = senare tillkommet fårhus, 10 = senare tillkommen loge.

